

Naar basisscholen om op te eten

Op veel scholen in Nederland zien we pogingen om toch aandacht te besteden aan eten op school en ook aan de sfeer van de maaltijd. Ook laten deze scholen zien waarom het op de andere – ruwweg – 7.000 scholen niet gebeurt: alle noodzakelijke condities ontbreken daar.

InnovatieNetwerk werkt daarom aan scholen om op te eten: aan het realiseren van een cultuur van samen goed eten op basisscholen. Hiertoe verkennen we de haalbaarheid van een schoollunchprogramma: een landelijk financieel en organisatorisch kader voor scholen die hun leerlingen een goede lunchmaaltijd willen kunnen aanbieden.

Een bijzonder kenmerk van het basisonderwijs in Nederland is dat keukens en eetruimtes niet behoren tot de standaardvoorzieningen, en dat het niet normaal is dat de leerlingen op school samen goed kunnen eten. Daarmee onderscheidt Nederland zich van veel andere landen. En intussen moeten we in Nederland vaststellen dat veel basisscholieren niet of slecht gevoed de schooldag doorkomen.

In de afgelopen jaren ontdekken ouders, gezondheidswerkers en schoolbestuurders hoeveel winst we kunnen behalen als kinderen wél goed kunnen eten op school. Of hoeveel winst we laten liggen door het *niet* mogelijk te maken. Winst in termen van gezondheid (tegengaan van overgewicht), onderwijskwaliteit (betere leerprestaties) en sociaal gedrag (minder verzuim). Onderzoek in andere landen staft dit, en de nog spaarzame praktijkervaringen in Nederland laten zien wat eten op school kan betekenen. Een groot deel (10-20%) van de basisscholieren komt zonder ontbijt naar school, en een vergelijkbaar percentage eet tussen de middag niets (of niets van nutritionele waarde), met flinke verschillen tussen scholen. En de kinderen die wél eten meenemen naar school, 'leren' we dat het niet de bedoeling is hier van te genieten: het eten moet snel gebeuren, tussen de bedrijven door. We brengen de kinderen daarmee – ongemerkt - een wel heel karige eetcultuur bij.

Op basis van een stakeholdersbijeenkomst over dit onderwerp (23-11-2010) concludeerde het gezondheidsinstituut NIGZ: "Schoollunches bieden een interessante optie om enerzijds kwetsbare kinderen bij te staan, en anderzijds aandacht voor gezondheid en duurzaamheid op een integrale manier tot stand te brengen op scholen. Gezien de traditie in Nederland en gezien politieke en publieke standpunten over de verantwoordelijkheid van ouders voor de voeding van kinderen, zijn er verschillende invullingen mogelijk, waarbij schoollunches op een aangepaste wijze ingebed worden in de scholen."

Een 'landelijk kader' betekent niet dat alle basisscholen een schoollunch moeten aanbieden, wel dat scholen hiertoe de *mogelijkheid* krijgen. Het betekent ook niet dat de overheid voor alle kosten op moet draaien. Zoals NIGZ ook stelt: verschillende invullingen zijn mogelijk, en dat geldt ook voor de financiering. Door te investeren in randvoorwaarden voor een schoollunchcultuur kunnen we gebruiken maken van de wet van de stimulerende achterstand: de rijke, jarenlange ervaring met schoollunches in landen als Duitsland, België, Frankrijk, Spanje, Zweden, Finland, en ja ook het VK en de VS, kunnen we benutten om fouten te voorkomen en merites te kapitaliseren.

Met schoollunches kunnen we dus maatschappelijke winsten boeken (gezondheid, leerprestaties, gedrag). Er is ook een druk vanuit het onderwijssysteem: steeds meer scholen willen af van de lange lunchpauze. Elk jaar stappen grote aantallen scholen over op andere schoolroosters, die het feitelijk onmogelijk maken dat de kinderen tussen de middag nog naar huis of naar de kinderopvang kunnen. De kinderen móeten dan dus in schoolverband eten. Om te voorkomen dat er kinderen zonder eten de schooldag doormaken, zullen er scholen zijn die ervoor willen kiezen een of andere vorm van schoolmaaltijd aan te gaan aanbieden.

Goed eten op school biedt ook een nieuwe kans voor partijen die zich inzetten voor verduurzaming van de voedselconsumptie. De basisscholieren van nu zijn immers de consumenten van straks.

We staan aan het begin van een ambitieuze route. InnovatieNetwerk wil met sleutelpersonen de route serieus gaan *verkennen* op invullingsvarianten en hun aantrekkelijkheid en haalbaarheid. Wil een schoollunchprogramma *effectief* zijn, dan is een grondige analyse van succes- en faalfactoren noodzakelijk. En wil het *kansrijk* zijn, dan zal het een aantoonbare versterking moeten betekenen voor al bestaande publieke en private initiatieven die hieraan verwant zijn.